Test Booklet Code & Serial No. **C**

प्रश्नपत्रिका कोड व क्रमांक

Paper-II

JOURNALISM & MASS COMMUNICATION

Signature and Name of Invigilator

1. (Signature) ....

(Name) ....

2. (Signature) ....

(Name) ....

Seat No. [ ] (In figures as in Admit Card)

Seat No. .... (In words)

OMR Sheet No. [ ] (To be filled by the Candidate)

APR - 19224

Time Allowed : 2 Hours] **[Maximum Marks : 200**

Number of Pages in this Booklet : **44** Number of Questions in this Booklet : **100**

Instructions for the Candidates

1. Write your Seat No. and OMR Sheet No. in the space provided on the top of this page.
2. This paper consists of **100** objective type questions. Each question will carry *two* marks. *All* questions of Paper II will be compulsory.
3. At the commencement of examination, the question booklet will be given to the student. In the first 5 minutes, you are requested to open the booklet and compulsorily examine it as follows :
   (*i*) To have access to the Question Booklet, tear off the paper seal on the edge of this cover page. Do not accept a booklet without sticker-seal or open booklet.
   (*ii*) Tally the number of pages and number of questions in the booklet with the information printed on the cover page. Faulty booklets due to missing pages/questions or questions repeated or not in serial order or any other discrepancy should not be accepted and correct booklet should be obtained from the invigilator within the period of 5 minutes. Afterwards, neither the Question Booklet will be replaced nor any extra time will be given. The same may please be noted.
   (*iii*) After this verification is over, the OMR Sheet Number should be entered on this Test Booklet.
4. Each question has four alternative responses marked (A), (B), (C) and (D). You have to darken the circle as indicated below on the correct response against each item.
   Example : where (C) is the correct response.
   (A) (B) ● (D)
5. Your responses to the items are to be indicated in the **OMR Sheet given inside the Booklet only.** If you mark at any place other than in the circle in the OMR Sheet, it will not be evaluated.
6. Read instructions given inside carefully.
7. Rough Work is to be done at the end of this booklet.
8. If you write your Name, Seat Number, Phone Number or put any mark on any part of the OMR Sheet, except for the space allotted for the relevant entries, which may disclose your identity, or use abusive language or employ any other unfair means, you will render yourself liable to disqualification.
9. You have to return original OMR Sheet to the invigilator at the end of the examination compulsorily and must not carry it with you outside the Examination Hall. You are, however, allowed to carry the Test Booklet and duplicate copy of OMR Sheet on conclusion of examination.
10. Use only Blue/Black Ball point pen.
11. Use of any calculator or log table, etc., is prohibited.
12. There is no negative marking for incorrect answers.

विद्यार्थ्यांसाठी महत्त्वाच्या सूचना

1. परीक्षार्थींनी आपला आसन क्रमांक या पृष्ठावरील वरच्या कोपऱ्यात लिहावा. तसेच आपणांस दिलेल्या उत्तरपत्रिकेचा क्रमांक त्याखाली लिहावा.
2. सदर प्रश्नपत्रिकेत 100 बहुपर्यायी प्रश्न आहेत. प्रत्येक प्रश्नास **दोन** गुण आहेत. या प्रश्नपत्रिकेतील **सर्व** प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.
3. परीक्षा सुरू झाल्यावर विद्यार्थ्याला प्रश्नपत्रिका दिली जाईल. सुरुवातीच्या 5 मिनिटांमध्ये आपण सदर प्रश्नपत्रिका उघडून खालील बाबी अवश्य तपासून पहाव्यात.
   (*i*) प्रश्नपत्रिका उघडण्यासाठी प्रश्नपत्रिकेवर लावलेले सील उघडावे. सील नसलेली किंवा सील उघडलेली प्रश्नपत्रिका स्वीकारू नये.
   (*ii*) पहिल्या पृष्ठावर नमूद केल्याप्रमाणे प्रश्नपत्रिकेची एकूण पृष्ठे तसेच प्रश्नपत्रिकेतील एकूण प्रश्नांची संख्या पडताळून पहावी. पृष्ठे कमी असलेली/कमी प्रश्न असलेली/प्रश्नांचा चुकीचा क्रम असलेली किंवा इतर त्रुटी असलेली सदोष प्रश्नपत्रिका सुरुवातीच्या 5 मिनिटातच पर्यवेक्षकाला परत देऊन दुसरी प्रश्नपत्रिका मागवून घ्यावी. त्यानंतर प्रश्नपत्रिका बदलून मिळणार नाही तसेच वेळही वाढवून मिळणार नाही याची कृपया विद्यार्थ्यांनी नोंद घ्यावी.
   (*iii*) वरीलप्रमाणे सर्व पडताळून पाहिल्यानंतरच प्रश्नपत्रिकेवर ओ.एम.आर. उत्तरपत्रिकेचा नंबर लिहावा.
4. प्रत्येक प्रश्नासाठी (A), (B), (C) आणि (D) अशी चार विकल्प उत्तरे दिली आहेत. त्यातील योग्य उत्तराचा रकाना खाली दर्शविल्याप्रमाणे ठळकपणे काळा/निळा करावा.
   उदा. : जर (C) हे योग्य उत्तर असेल तर.
   (A) (B) ● (D)
5. या प्रश्नपत्रिकेतील प्रश्नांची उत्तरे **ओ.एम.आर. उत्तरपत्रिकेतच दर्शवावीत.** इतर ठिकाणी लिहिलेली उत्तरे तपासली जाणार नाहीत.
6. आत दिलेल्या सूचना काळजीपूर्वक वाचाव्यात.
7. प्रश्नपत्रिकेच्या शेवटी जोडलेल्या कोऱ्या पानावरच कच्चे काम करावे.
8. जर आपण ओ.एम.आर. वर नमूद केलेल्या ठिकाणाव्यतिरिक्त इतर कोठेही नाव, आसन क्रमांक, फोन नंबर किंवा ओळख पटेल अशी कोणतीही खूण केलेली आढळून आल्यास अथवा असभ्य भाषेचा वापर किंवा इतर गैरमार्गांचा अवलंब केल्यास विद्यार्थ्याला परीक्षेस अपात्र ठरविण्यात येईल.
9. परीक्षा संपल्यानंतर विद्यार्थ्याने मूळ ओ.एम.आर. उत्तरपत्रिका पर्यवेक्षकांकडे परत करणे आवश्यक आहे. तथापि, प्रश्नपत्रिका व ओ.एम.आर. उत्तरपत्रिकेची द्वितीय प्रत आपल्याबरोबर नेण्यास विद्यार्थ्यांना परवानगी आहे.
10. फक्त निळ्या किंवा काळ्या बॉल पेनचाच वापर करावा.
11. कॅलक्युलेटर किंवा लॉग टेबल वापरण्यास परवानगी नाही.
12. चुकीच्या उत्तरासाठी गुण कपात केली जाणार नाही.

Journalism & Mass Communication
Paper II
पत्रकारिता आणि जनसंचार
प्रश्नपत्रिका II

Time Allowed : 120 Minutes] **[Maximum Marks : 200**

Note : This paper contains **Hundred (100)** multiple choice questions. Each question carrying **Two (2)** marks. Attempt *All* questions.

सूचना : या प्रश्नपत्रिकेत एकूण **शंभर (100)** बहुपर्यायी प्रश्न दिलेले आहेत. प्रत्येक प्रश्नाला **दोन (2)** गुण आहेत. **सर्व** प्रश्न सोडवा.

1. Which publication had the highest circulation in the multi-edition category as per the RNI report for 2021-22 ?

(A) The Times of India

(B) The Hindu

(C) Dainik Bhasker

(D) Hindustan Times

1. 'आरएनआय'च्या 2021–22च्या अहवालानुसार पुढीलपैकी कोणते वृत्तपत्र हे सर्वाधिक खपाचे बहुआवृत्ती वर्तमानपत्र ठरले होते ?

(A) द टाईम्स ऑफ इंडिया

(B) द हिंदू

(C) दैनिक भास्कर

(D) हिंदुस्तान टाईम्स

2. Digital Rights Management (DRM) primarily addresses :
   (A) The enhancement of content creativity without restriction
   (B) The unrestricted sharing of Digital Media
   (C) The protection of digital content from unauthorized reproduction and distribution
   (D) The elimination of all copyright laws related to digital content

3. In media economics, the term 'duopoly' refers to :
   (A) A market structure with single media provide
   (B) A media market dominated by two large firms
   (C) The absence of competition in the media industry
   (D) A collaborative agreement between all media companies

2. डिजिटल राईट्स मॅनेजमेंटच्या (डीआरएम) आधारे मुख्यत्त्वे काय साध्य होते ?
   (A) आशयविषयक कल्पकतेमध्ये अमर्याद वाढ
   (B) डिजिटल माध्यमांचे अमर्याद सामायिकीकरण
   (C) अनधिकृत पुनर्निर्मिती आणि वितरणापासून डिजिटल आशयाचे संरक्षण
   (D) डिजिटल आशयाशी संबंधित सर्वस्वामित्त्व हक्कांचे निर्मूलन करणे

3. माध्यमांच्या अर्थकारणासंदर्भाने 'ड्युओपॉली' ही संकल्पना काय दर्शविते ?
   (A) एकच माध्यम पुरवठादार असणारी बाजारपेठीय संरचना
   (B) दोन मोठ्या संस्थांचे वर्चस्व असणारी माध्यमांची बाजारपेठ
   (C) माध्यम उद्योगांमध्ये असणारा स्पर्धेचा अभाव
   (D) सर्व माध्यम संस्थांमधील एक सामूहिक करार

4. When a product or brand is subtly embedded into other forms of media like films and television shows, it is called :

(A) Overt Advertising

(B) Covert Advertising

(C) Guerrilla Advertising

(D) Display Advertising

5. In Advertising, the term 'reach' refers to :

(A) The total revenue generated by an advertising campaign

(B) The frequency with which an advertisement is shown

(C) The number of people in the target audience exposed to the advertisement

(D) The physical distance an advertisement covers in a geographic area

4. एखादे उत्पादन किंवा नाममुद्रा दूरचित्रवाणीवरील कार्यक्रम, चित्रपट, आदी माध्यमांमधील आशयात मिसळून वापरण्याच्या प्रकाराला काय म्हणतात ?

(A) खुली जाहिरात

(B) छुपी जाहिरात

(C) गनिमी जाहिरात

(D) प्रदर्शनीय जाहिरात

5. जाहिरात क्षेत्रात 'पोहोच' या संज्ञेने काय सूचित होते ?

(A) जाहिरात मोहिमेतून जमा झालेला एकूण महसूल

(B) जाहिरात प्रसिद्ध/प्रदर्शित होण्याची वारंवारिता

(C) लक्ष्य गटातील ज्यांनी जाहिरात पाहिली अशांचे एकूण संख्या

(D) एखाद्या भौगोलिक प्रदेशात जाहिरातीने कापलेले अंतर किंवा व्यापलेले क्षेत्र

6. Which of the following best describes 'Guerrilla Marketing ?

(A) A high-budget, conventional marketing strategy

(B) An unconventional, creative low cost marketing tactic designed to get maximum exposure

(C) A marketing strategy focused solely on digital platforms

(D) A long-term marketing strategy without immediate results

7. How does the theory of Dhvani contribute to the understanding of artistic expressions in Indian aesthetics ?

(A) Inner content or implicit meaning is regarded to be the soul of poetry

(B) By emphasizing the visual aspects of artistic expression

(C) By exploring the emotional resonance among audiences

(D) By promoting historical content in art

6. पुढीलपैकी कोणत्या पर्यायात 'गनिमी विपणनाचे' योग्य वर्णन आढळते ?

(A) मोठी आर्थिक तरतूद असलेली पारंपरिक विपणन रणनीती

(B) कमी खर्चात जास्तीत जास्त प्रसिद्धी मिळवण्यासाठीचे अपारंपरिक व नावीन्यपूर्ण तंत्र

(C) केवळ डिजिटल माध्यमांवर भर देणारे विपणन तंत्र

(D) अल्पावधीत फळ न देणारे, पण दीर्घकालीन परिणाम साधणारी विपणनांच्या रणनीती

7. भारतीय सौंदर्यशास्त्रात, ध्वनी सिद्धांत, कलेची अभिव्यक्ती समजून घेण्यात कोणत्या प्रकारचे योगदान देतो ?

(A) कवितेतून प्रकट होणारा निहित अर्थ आणि अंत:स्थ आशय हा कवितेचा आत्मा असतो

(B) कलेच्या अभिव्यक्तीमध्ये, दृश्य-घटकांना दिलेले महत्त्व

(C) श्रोत्यांच्या भावनाशी तादात्म्य पावण्याचा केलेला प्रयत्न

(D) कलेमध्ये ऐतिहासिक संदर्भांना दिलेले प्रोत्साहन

8. 'Cultural hegemony' is associated with the work of which scholar who refers to domination over the realm of culture and ideas by the ruling class ?
   (A) Karl Marx
   (B) Antonio Gramsci
   (C) Jaques Derrida
   (D) Immanuel Kant

9. **Statement (I) :** National Film Archives of India (NFAI) and Films Division are now merged with National Film Development Corporation (NFDC).

   Statement (II) : Directorate of Film Festivals (DFF) and Children's Film Society of India (CFSI) are now merged with National Film Development Corporation (NFDC).
   (A) Statement (I) is true and (II) is false
   (B) Statement (I) is false and (II) is true
   (C) Both statements (I) & (II) are true
   (D) Both statements (I) & (II) are false

8. एका विशिष्ट समाजात सांस्कृतिक मूल्ये आणि धारणांच्या अवकाशावर 'आहे-हे' गटाच्या असणाऱ्या वर्चस्वाला संबोधित करणारी कल्चरल हेजीमनी (सांस्कृतिक अधिसत्ता) ही संकल्पना कोणी मांडली ?
   (A) कार्ल मार्क्स
   (B) अंतोनियो ग्रामसी
   (C) जॅक दरिदा
   (D) इमॅन्युअल कांत

9. **विधान (I) :** राष्ट्रीय चित्रपट संग्रहालय (एनएफएआय) आणि फिल्म डिव्हिजन (भारतीय फिल्म प्रभाग) यांचे राष्ट्रीय चित्रपट विकास मंडळ (एनएफडिसी) बरोबर एकत्रीकरण करण्यात आले आहे.

   विधान (II) : चित्रपट महोत्सव संचनालय (डिरेक्टोरेट ऑफ फिल्म फेस्टीवल) आणि बाल चित्रपट महामंडळ (सीएफएसआय) यांचे राष्ट्रीय चित्रपट विकास मंडळाबरोबर एकत्रीकरण करण्यात आले आहे.
   (A) विधान (I) सत्य व विधान (II) चुकीची आहेत
   (B) विधान (I) चूक तर विधान (II) बरोबर आहे
   (C) विधान (I) व विधान (II) दोन्ही बरोबर आहे
   (D) विधान (I) व विधान (II) दोन्ही चूक आहेत

10. 'Hot Media' used by McLuhan refers to :

(A) High intensity, Low-participation media forms

(B) Low intensity, Low-participation media forms

(C) High intensity, High participation media forms

(D) Low intensity, High participation media forms

11. Which Marathi film explores the theme of caste discrimination and untouchability and was India's official entry for the best foreign language film at the 88th Academy awards ?

(A) Court

(B) Sairat

(C) The Disciple

(D) Fandry

10. मॅक्लुहन यांनी निर्देशित केलेल्या हॉट मिडिया (उष्ण माध्यम) संकल्पनेचा अर्थ काय ?

(A) उच्च गुंतवणूक, कमी सहभागक्षमता असणारे माध्यम

(B) कमी गुंतवणूक, कमी सहभागक्षमता असणारे माध्यम

(C) उच्च गुंतवणूक, उच्च सहभागक्षमता असणारे माध्यम

(D) कमी गुंतवणूक, उच्च सहभागक्षमता असणारे माध्यम

11. पुढीलपैकी कोणता मराठी चित्रपट जातीभेद आणि अस्पृश्यता या विषयांवर भाष्य करतो तसेच हा चित्रपट ८८व्या ॲकडमी अवार्ड करिता 'सर्वोत्कृष्ट परदेशी चित्रपट या स्पर्धा-गटात सहभागी होण्यासाठी भारतातर्फे पाठविण्यात आला होता ?

(A) कोर्ट

(B) सैराट

(C) द डिसायपल

(D) फॅन्ड्री

12. A netflix documentary film 'Tinder Swindler directed by Felicity Morris is about :

(A) Victims of Rape

(B) Documentary on Tinder

(C) Modern Love

(D) Crime documentary on women victims of dating app

13. Select the incorrect pair :

(A) Bhabhiji Ghar par ha — Sony SAB

(B) Anupama — Star Plus

(C) Nima Denzongpa — Zee TV

(D) Tarak Mehta Ka Ulta Chasma — Sony SAB

14. 'Mohe Rang do Laal' a popular dance number from the Hindi feature film Bajirao Mastani was choreographed by :

(A) Ganesh Acharya

(B) Remo D'Souza

(C) Birju Maharaj

(D) Prabhu Deva

12. 'टिंडर स्विंडलर' हा फेलिसिटी मॉरीस दिग्दर्शित माहितीपट कोणत्या विषयावर आधारित आहे ?

(A) व्हिक्टीम ऑफ रेप

(B) टिंडर वरील माहितीपट

(C) आधुनिक प्रेम

(D) डेटिंग अॅपवर फसवणूक झालेल्या महिलांवरील माहितीपट

13. चुकीची जोडी ओळखा :

(A) भाभीजी घर पर है — सोनी सब

(B) अनुपमा — स्टार प्लस

(C) निमा डेंगझोंपा — झी टिव्ही

(D) तारक मेहता का उल्टा चष्मा — सोनी सब

14. बाजीराव मस्तानी चित्रपटातील 'मोहे रंग दो लाल' या लोकप्रिय गीताचे नृत्य दिग्दर्शन कोणी केले ?

(A) गणेश आचार्य

(B) रेमो डिसुझा

(C) बीरजू महाराज

(D) प्रभू देवा

15. 'Alam Ara', the first talkie film in India was based on :

    (A) Story of King Harishchandra from Hindu Mythology

    (B) King of Kamarpur and his two rival queens Navbahar and Dilbahar

    (C) Story of 'Kichaka'

    (D) Story between rivalry of Alam & Ara

16. A term for Japanese inspired animated cartoons is called :

    (A) Manga

    (B) Hanguk aeni

    (C) Shiawase

    (D) Anime

15. 'आलम आरा' हा प्रथम भारतीय बोलपट कशावर आधारित होता ?

    (A) हिंदू-पुराणातील राजा हरिश्चंद्राच्या कथेवर

    (B) कामरपूरचा राजा आणि अंतर्गत सत्तासंघर्षे असणाऱ्या त्यांच्या राण्या नवबहार आणि दिलबहार

    (C) 'किचक' कथेवर

    (D) 'आलम' आणि 'आरा' या दोन व्यक्तिरेखेमधील संघर्षे

16. जपानी प्रभाव असणाऱ्या ॲनिमेशन कार्टून्सना काय म्हणतात ?

    (A) मांगा

    (B) हॅग्युक ऐनी

    (C) शीयावेझ

    (D) ॲनीमे

17. Which of the following indicates the correct chronology of social media applications ?

(A) Twitter, LinkedIn, WhatsApp, Snapchat

(B) Twitter, WhatsApp, LinkedIn, Snapchat

(C) WhatsApp, Twitter, LinkedIn, Snapchat

(D) LinkedIn, Twitter, WhatsApp, Snapchat

18. Which of the following options, correctly represents the FM radio frequency band permitted to all FM radio broadcasters in India ?

(A) 80-108 MHz

(B) 88-108 MHz

(C) 78-100 MHz

(D) 80-100 MHz

17. पुढीलपैकी कोणता पर्याय समाज माध्यमांच्या स्थापनेचा योग्य क्रम दर्शवितो ?

(A) ट्विटर, लिंकड्‌ईन, व्हाटस्‌ॲप, स्नॅपचॅट

(B) ट्विटर, व्हाटस्‌ॲप, लिंकड्‌ईन, स्नॅपचॅट

(C) व्हाटस्‌ॲप, ट्विटर, लिंकड्‌ईन, स्नॅपचॅट

(D) लिंकड्‌ईन, ट्विटर, व्हाटस्‌ॲप, स्नॅपचॅट

18. भारतातील एफएम नभोवाणी प्रसारकांना कोणत्या फ्रिक्वेन्सी बँडमध्ये (वारंवारिता कक्षेमध्ये) काम करण्याची परवाणगी आहे ?

(A) 80-108 मेगाहर्टझ

(B) 88-108 मेगाहर्टझ

(C) 78-100 मेगाहर्टझ

(D) 80-100 मेगाहर्टझ

19. Oculus V.R., company that developed the oculus brand of virtual reality headset is owned by :

(A) Apple Inc

(B) Sony

(C) Meta

(D) Microsoft

20. Which feature characterizes a blockchain's immutability ?

(A) Ability to edit recorded transactions

(B) Permanent and unchangeable data

(C) Regular data back-up

(D) Decentralized governance

21. Which of the following is the most significant concern associated with the creation of NFT on a blockchain network ?

(A) Increased digital piracy

(B) Lack of storage capacity

(C) Legal disputes over ownership

(D) Excessive energy consumption

19. ऑक्युलस नाममुद्रेचे आभासी वास्तवात संचारणासाठी उपयुक्त हेडसेट बनविणाऱ्या ऑक्युलस व्हिआर कंपनीची मालकी कोणाकडे आहे ?

(A) ॲपल इंक

(B) सोनी

(C) मेटा

(D) मायक्रोसॉफ्ट

20. पुढीलपैकी कोणते लक्षण ब्लॉकचेनची अपरिवर्तनता निर्देशित करते ?

(A) नमूद केलेल्या नोंदीमधील बदल करण्याची क्षमता

(B) स्थायी आणि व्यवहार अपरिवर्तनीय डेटा (विदा)

(C) नियमितपणे घेतला जाणारा बॅक-अप

(D) विकेंद्रित शासन

21. कोणत्याही ब्लॉकचेन नेटवर्कवर एनएफटीची निर्मिती करताना पुढीलपैकी कोणती चिंता/काळजी अग्रक्रमाने चर्चीली जाते ?

(A) डिजीटल पायरसीचे वाढते प्रमाण

(B) साठवण क्षमतेची (स्टोरेज कॅपॅसिटी) कमतरता

(C) मालकीहक्कांवरून उद्‌भवणाारे कायदेशीर वाद

(D) ऊर्जेचा प्रमाणाबाहेर होणारा उपभोग/वापर

22. Which of the following is a distinguishing characteristic of web 3.0 ?

    (A) Static content and limited user interaction

    (B) Social web that usher dynamic, user generated content

    (C) Semantic or decentralised web that makes information more understandable to machines

    (D) Social web enabling users to create, share and interact with online content

23. Identify the correct statement :

    (A) On Instagram, a 'view' is watching a video for 3 seconds or less

    (B) On Facebook, a view is watching a video for 5 seconds

    (C) On Instagram, a 'view' is watching a video for 5 seconds or more

    (D) On Facebook, a view is watching a video for 3 seconds or more, or watching 97% of a shorter video

22. वेब 3.0 चे व्यवच्छेदक लक्षण कोणते ?

    (A) स्टॅटीक (स्थायी) आशय आणि मर्यादित आंतरक्रिया

    (B) वापरकर्त्यांना आशयाची निर्मिती करण्यासाठी प्रोत्साहित करणारी समाजिक वेब

    (C) मशीन लर्निंगसाठी सोयीस्कर अशी माहिती पुरविणारी सिमॅन्टीक व डिसेंट्रलाईज्ड (विकेंद्रित) वेब

    (D) वापरकर्त्यांना आशयाची निर्मिती अदान-प्रदान आणि आंतरक्रियेकरिता सक्षम करणारी सामाजिक वेब

23. अचूक विधान ओळखा :

    (A) इंस्टाग्रामवर 3 सेकंद किंवा त्याहून कमी कालावधीसाठी व्हिडीओ बधितला गेला तर 'व्ह्यू' मिळतो

    (B) फेसबुकवर व्हिडिओ किमान 5 सेकंदासाठी बधितला गेला तर (व्ह्यू) मिळतो

    (C) इंस्टाग्रामवर 5 सेकंद किंवा त्याहून अधिक काळ व्हिडीओ बधितला गेला तरच 'व्ह्यू' मिळतो

    (D) फेसबुकवर किमान 3 सेकंद किंवा त्याहून अधिक काळासाठी व्हिडिओ बधितला गेला किंवा या कालावधीपेक्षा छोट्या व्हिडीओसाठी किमान 97% कालावधीसाठी व्हिडीओ बधितला गेला तर 'व्ह्यू' मिळतो

24. Which of the following states was included to receive programmes under SITE experiment launched in 1975 ?

(A) Orissa

(B) Kerala

(C) West Bengal

(D) Himachal Pradesh

24. 1975 मध्ये राबविल्या गेलेल्या साईट प्रकल्पात पुढीलपैकी कोणत्या राज्याचा समावेश होता ?

(A) ओरीसा

(B) केरळ

(C) पश्चिम बंगाल

(D) हिमाचल प्रदेश

25. Who are the hosts for 'Rainbow Diaries' LGBTQ Podcast ?

(A) RJ Kabir & Mandee

(B) RJ Naved & Kabir

(C) RJ Rahul & Bandya

(D) RJ Sonali & Sarang

25. 'रेनबो डायरीज' या एलजीबीटीक्यू पॉडकास्टचे निवेदक कोण ?

(A) आरजे कबीर आणि मॅन्डी

(B) आरजे नावेद आणि कबीर

(C) आरजे राहुल आणि बंड्या

(D) आरजे सोनाली आणि सारंग

26. "Development as Freedom" is written by :

(A) Amit Bhaduri

(B) Amartya Sen

(C) Muhammad Yunus

(D) Jagdish Bhagwati

26. 'डेव्हलमेंट ॲज फ्रिडम' पुस्तकाचे लेखक कोण ?

(A) अमित भादुरी

(B) अमर्त्य सेन

(C) मुहम्मद युनूस

(D) जगदीश भगवती

27. What is a key characteristic of Hard News ?
    (A) Subjective opinion of the reporter
    (B) Emphasis on entertainment value
    (C) Timeliness and significance to a wide audience
    (D) Stories about human interest only

28. The 'Streisand Effect' in media refers to :
    (A) Enhanced publicity resulting from attempt to supreme information
    (B) The decline in public media due to celebrity influence
    (C) A specific genre of music journalism
    (D) The impact of social media influences on news reporting

29. Which of the following is a structure of news writing ?
    (A) Stop clock
    (B) Hour Glass
    (C) Hanging indent
    (D) Cube

27. 'हार्ड न्यूज'चे प्रमुख वैशिष्ट्ये कोणते ?
    (A) बातमीदाराचे लेखनातून व्यक्त होणारे मत
    (B) मनोरंजनाच्या मूल्यावर दिलेल्या भर
    (C) मोठ्या समूहाच्या दृष्टीने असलेले महत्त्व आणि वेळ
    (D) फक्त लोकरुची असलेल्या बातम्या

28. माध्यमांच्या दृष्टीने 'स्ट्रासँड इफेक्ट' या शब्द प्रयोगाने काय सूचित होते ?
    (A) माहिती दडपण्याचा प्रयत्न झाल्यास त्याची आणखी जास्त प्रसिद्धी होते
    (B) प्रतिष्ठितांच्या प्रभावामुळे सार्वजनिक माध्यमांची घसरण होते
    (C) संगीत पत्रकारितेतील एक विशिष्ट प्रकार
    (D) सोशल मीडिया प्रभावकांच्या बातमीदारीवर होणारा परिणाम

29. पुढीलपैकी वृत्तलेखनाचा आकृतिबंध कोणता ?
    (A) स्टॉप क्लॉक
    (B) अवर ग्लास
    (C) हँगिंग इंडेन्ट
    (D) क्युब

30. In the context of online media 'Clickbait' suggests what ?

(A) Its accurate headline

(B) Using misleading headlines

(C) High journalistic standards

(D) Enhancing the credibility of online news

31. Who is the author of Telgi—A Reporter's Diary'

(A) Arun Shourie

(B) M.J. Akbar

(C) Sanjay Singh

(D) Sucheta Dalal

32. In journalism 'The CNN effect' refers to :

(A) The influence of social media on news reporting

(B) The impact of 24-hour news cycles on foreign policy decision-making

(C) The effect of print journalism in television news

(D) The dominance of entertainment news in mainstream media

30. ऑनलाइन माध्यमांमध्ये 'क्लिकबेट'ने काय सूचित होते ?

(A) शीर्षकाची अचूकता

(B) दिशाभूल करणारी शीर्षके

(C) उच्च दर्जाची पत्रकारिता

(D) ऑनलाइन बातम्यांची विश्वासार्हता

31. 'तेलगी-अ रिपोर्टर्स डायरी' पुस्तकाचे लेखक कोण ?

(A) अरुण शौरी

(B) एम.जे. अकबर

(C) संजय सिंग

(D) सुचेता दलाल

32. पत्रकारितेत 'द सीएनएन इफेक्ट'ने काय सूचित होते ?

(A) वार्तांकनावर सोशल मीडियाचा पडणारा प्रभाव

(B) चोबीस तास बातम्यांच्या प्रसारणाच्या परराष्ट्र धोरणावर होणारा परिणाम

(C) वृत्तपत्रांमधील बातम्यांच्या दूरचित्रवाणी बातम्यांवर होणारा परिणाम

(D) मुख्य प्रवाहातील माध्यमांवर मनोरंजनविषयक बातम्यांचा असलेला प्रभाव

33. 'Backpack Journalism' refers to :

(A) Journalists who travel extensively to cover international news

(B) A method where journalists carry all necessary equipment to report, edit and transmit stories

(C) Focusing exclusively on travel and adventure stories

(D) Journalists working remotely from various location

34. In terms of the media industry what is the full form of BARC ?

(A) Broadcast Audience Research Council

(B) Broadcast Analysis Research Council

(C) Broadcast Audience Research Count

(D) Broadcast And Research Committee

33. 'बॅकपॅक जर्नलिझम' या संज्ञेतून काय सूचित होते ?

(A) आंतरराष्ट्रीय घटनांचे वार्तांकन करण्यासाठी खूप प्रवास करावे लागणारे पत्रकार

(B) माहिती संकलन, संपादन व प्रक्षेपणाची सर्व साधने सोबत घेवून फिरणारे पत्रकार

(C) खूप प्रवास व त्यांवर आधारित साहसी बातम्या/लेखांवर लक्षकेंद्रित करणारी पत्रकारिता

(D) वेगवेगळ्या ठिकाणांहून दूरस्थपणे काम करणारे पत्रकार

34. माध्यम व्यवसायाच्या अनुषंगाने बीएआरसीचे पूर्ण रूप कोणते ?

(A) ब्रॉडकास्ट ऑडियन्स रिसर्च कॉन्सिल

(B) ब्रॉडकास्ट अॅनालिसिस रिसर्च कॉन्सिल

(C) ब्रॉडकास्ट ऑडियन्स रिसर्च काऊंट

(D) ब्रॉडकास्ट अँड रिसर्च कमिटी

35. The concept of Gatekeeping in journalism primarily involves :
    (A) The technological process of broadcasting news
    (B) The economic management of a news organization
    (C) The process by which information is filtered for dissemination
    (D) Legal regulation of media content

35. पत्रकारितेतील द्वारपालनाच्या संकल्पनेत प्रामुख्याने कशाचा समावेश होतो ?
    (A) बातम्यांचे प्रसारण करण्याची तांत्रिक प्रक्रिया
    (B) एखाद्या वृत्तसंघटनेचे आर्थिक व्यवस्थापन
    (C) वितरणासाठी माहितीला चाळणी लावण्याची प्रक्रिया
    (D) माध्यमांमधील आशयाचे कायदेशीर नियमन करणे

36. What distinguishes interpretative reporting from other types of reporting ?
    (A) Use of anonymous sources
    (B) Providing factor without analysis
    (C) Providing context and analysis beyond basic facts
    (D) Reporting exclusively on political issues

36. 'विश्लेषणात्मक वार्तांकन' इतर प्रकारच्या वार्तांकनापेक्षा वेगळे कसे ठरते ?
    (A) अनामिक स्रोतांचा वापर
    (B) चिकित्सा न करता केवळ तथ्ये मांडणे
    (C) मूळ तथ्यांबरोबरच अधिक संदर्भ देऊन चिकित्सा करणे
    (D) प्रामुख्याने राजकीय विषयांचे वार्तांकन करणे

37. 'Cognitive Dissonance' in the context of advertising refers to :
    (A) The harmony between consumer expectations and the actual product performance
    (B) A state of mental discomfort when new information with existing beliefs especially addressed in post-purchase advertising
    (C) The clear understanding of advertiser message
    (D) The audience's complete agreement with the advertising message

38. What is known as the placement of advertisements inside or outside transportation vehicles ?
    (A) Arial advertising
    (B) Outdoor advertising
    (C) Transit advertising
    (D) Classifieds

37. जाहिरात क्षेत्राशी संबधित 'आकलन विसंगती' या शब्दप्रयोगातून काय सूचित होते ?
    (A) उत्पादनाचा प्रत्यक्ष अनुभव आणि ग्राहकांच्या अपेक्षा यात सारखेपणा असणे
    (B) एखादे उत्पादन खरेदी केल्यानंतर त्याच्या जाहिरातीतून मिळणाऱ्या माहितीचा ग्राहकांच्या अपेक्षांशी मेळ न बसणे
    (C) जाहिरातीतील संदेशाचे स्पष्ट आकलन होणे
    (D) जाहिरातीतील संदेशाशी सर्व ग्राहक संपूर्णपणे सहमत असणे

38. वाहतुकीच्या वाहनांच्या आत किंवा बाहेर जाहिराती लावण्यास काय म्हणतात ?
    (A) एरियल जाहिरात
    (B) मैदानी जाहिरात
    (C) संक्रमण जाहिरात
    (D) वर्गीकृत

39. Which of the following brand created the world record for the largest environmentally interactive bill board in September, 2023 ?

(A) Zomato

(B) Taj Mahal Tea

(C) Amul

(D) Fevicol

39. पर्यावरणीयदृष्ट्या सर्वात मोठा संवादी बिलबोर्ड (जाहिरात फलक) तयार करण्याचा विश्ववकम सप्टेंबर 2023 मध्ये पुढीलपैकी कोणत्या ब्रँडने (नाममुद्रा) प्रस्थापित केला ?

(A) झोमॅटो

(B) ताजमहल टी

(C) अमूल

(D) फेव्हिकॉल

40. Which of the following is NOT an example of digital marketing ?

(A) Influencer Marketing

(B) Affiliate Marketing

(C) Content Marketing

(D) Metric Marketing

40. पुढीलपैकी कोणते डिजिटल विपणनाचे उदाहरण नाही ?

(A) इन्फ्लूएन्सर मार्केटिंग

(B) अफिलियेट मार्केटिंग

(C) कंटेंट मार्केटिंग

(D) मेट्रिक मार्केटिंग

41. With whom Alyque Padamsee co-created a popular 'Liril Girl' advertisement in 1974 ?

(A) R. Balki

(B) Neena Merchant

(C) Piyush Pandey

(D) Malvika Mehra

41. 1974 मधील 'लिरिल गर्ल' या लोकप्रिय जाहिरातीची सहनिर्मिती अलेक पदमसी यांनी कोणाच्या साथीने केली ?

(A) आर. बाल्की

(B) नीना मर्चंट

(C) पियूष पांडे

(D) मालविका मेहरा

42. In Marketing mix, Advertising is a part of :

(A) Promotion

(B) Propogation

(C) Product

(D) Process

43. Which of the following classification system was developed by Arnold Mitchell in the late 1970s ?

(A) VALS

(B) VALC

(C) LSAV

(D) VLSA

44. In the context of globalization's impact on India, what is the term used to describe the blending of traditional and modern cultural elements ?

(A) Homogenization

(B) Cultural imperialism

(C) Glocalization

(D) Assimilation

42. संमिश्र विपणनामध्ये जाहिरात कशांच्या भाग म्हणून येते ?

(A) प्रसिद्धी

(B) प्रचार

(C) उत्पादन

(D) प्रक्रिया

43. अर्नोल्ड मिशेल यांनी 1970 च्या दशकात मांडलेली वर्गवारी पुढीलपैकी कोणती ?

(A) VALS

(B) VALC

(C) LSAV

(D) VLSA

44. जागतिकीकरणाच्या भारतावरील परिणामांच्या संदर्भात, पुढीलपैकी कोणती संकल्पना पारंपारिक आणि आधुनिक सांस्कृतिक घटकांच्या एकत्रीकरणाकडे निर्देश करतो ?

(A) होमोजिनायझेशन

(B) कल्चरल इंपीरीयलिझम

(C) ग्लोकलायझेशन

(D) असिमिलेशन

45. Demassification of media is vital for democratization of the media.' Who among the following propagated these views ?

(A) John Milton

(B) Walter Lippman

(C) Reyes Matta

(D) Jurgen Habermas

46. Based on Bharat Muni's Natyashastra, who first used the term 'Sadharanikaran' in his/her commentary ?

(A) Kalidasa

(B) Bhattanayaka

(C) Kalhana

(D) Bhartrihari

47. 'Fear of isolation' is considered among main assumptions in which of the following ?

(A) Agenda setting

(B) Priming

(C) Spiral of silence

(D) Magic bullet

45. 'माध्यमांचे' लोकशाहीकरण होण्यासाठी जनमाध्यमांचे विजनीकरण (डीमासिफिकेशन) आवश्यक आहे.'' अशा दृष्टिकोन पुढीलपैकी कोणी मांडला ?

(A) जॉन मिल्टन

(B) वॉल्टर लिपमन

(C) रेयेस मत्ता

(D) जर्गन हेबरमास

46. भरतमुनींच्या नाट्यशास्त्रावर आधारित 'साधारणीकरण' हा शब्दप्रयोग पुढीलपैकी कोणी त्यांच्या टिकेत/भाष्यात केला ?

(A) कालिदास

(B) भट्टनायक

(C) कल्हण

(D) भर्तृहरी

47. 'वेगळे पडण्याची भीती' हे पुढीलपैकी कोणत्या विचारांमध्ये महत्त्वाचे गृहीतक मानले जाते ?

(A) अग्रक्रम निश्चिती

(B) प्राधान्य निश्चिती

(C) शांततेचे दुष्टचक्र

(D) मॅजिक बुलेट (जादूची गोळी)

48. Dinakarrao Javalkar started which among the following newspaper in Maharashtra ?

(A) Pudhari

(B) Vijayi Maratha

(C) C. Kaivari

(D) Jagruti

49. Which is the first Indian Soap Opera televised on Doordarshan ?

(A) Buniyad

(B) Nukkad

(C) Humlog

(D) Ramayan

50. Harrold Innis is associated with which school of thought in media and communication ?

(A) Frankfurt

(B) Birmingham

(C) Chicago

(D) Toronto

48. दिनकरराव जवळकर यांनी महाराष्ट्रातील पुढीलपैकी कोणते वृत्तपत्र सुरू केले ?

(A) पुढारी

(B) विजयी मराठा

(C) सी. कैवारी

(D) जागृती

49. दूरदर्शनवर प्रसारित झालेली पाहिली भारतीय व्यावसायिक मालिका (सोप ऑपेरा) कोणती ?

(A) बुनियाद

(B) नुक्कड

(C) हमलोग

(D) रामायण

50. हॅरॉल्ड इनिस हे माध्यमे आणि संवादशास्त्राच्या कोणत्या वैचारिक गटाशी संबंधित आहेत ?

(A) फ्रँकफर्ट

(B) बिर्मिंगहॅम

(C) शिकागो

(D) टोरंटो

51. Late Atal Bihari Vajpayee worked for which magazine in his journalistic carrier ?

(A) Vivek

(B) Chitralekha

(C) Hindustan

(D) Panchajanya

52. Which US President used radio as a medium to interact with citizens ?

(A) Ronald Reagon

(B) Bill Clinton

(C) John F. Kennedy

(D) Roosevelt

53. Which online portal in India was caught in the controversy over alleged China link ?

(A) NewsLaundry

(B) NewsClick

(C) NewsWorld

(D) NewsScroll

51. स्व. अटलबिहारी वाजपेयी यांनी पत्रकार म्हणून कोणत्या नियतकालिकात काम केले ?

(A) विवेक

(B) चित्रलेखा

(C) हिंदुस्थान

(D) पाञ्चजन्य

52. अमेरिकेच्या कोणत्या अध्यक्षांनी जनतेशी संवादासाठी 'नभोवाणी (रेडिओ) माध्यमाचा प्रभावी उपयोग केला ?

(A) रोनाल्ड रेगन

(B) बिल क्लिंटन

(C) जॉन एफ. केनेडी

(D) रुझवेल्ट

53. चीनशी संबंध असल्याच्या आरोपावरून भारतातील कोणते ऑनलाइन संकेतस्थळ वादात सापडले होते ?

(A) न्यूजलाँड्री

(B) न्यूजक्लिक

(C) न्यूजवर्ल्ड

(D) न्यूजस्क्रोल

54. Narrowly defined : those individuals who aspire through organisational and institutional means, to influence the decision-making process are called :

(A) Media actors

(B) Political actors

(C) Cultural actors

(D) Social actors

55. What name Everett Rogers gave for 'people who adopted innovation almost towards the end' ?

(A) Adopters

(B) Innovators

(C) Conservatives

(D) Laggards

56. Which of the following is the first experiment in using satellite technology for social development through television ?

(A) JDCP

(B) SITE

(C) KCP

(D) DECU

54. संक्षिप्त व्याख्येनुसार, संस्थात्मक आणि संघटनात्मक माध्यमातून, निर्णय प्रक्रियेवर प्रभाव टाकण्याचा प्रयत्न करणाऱ्या घटकांना कोणत्या संज्ञेने संबोधले जाते ?

(A) मीडिया ॲक्टर्स

(B) पोलिटीकल ॲक्टर्स

(C) कल्चरल ॲक्टर्स

(D) सोशल ॲक्टर्स

55. 'इनोव्हेशनचा (नवप्रवर्तनाचा) सर्वात शेवटी स्वीकार करणाऱ्या लोकसमूहाला' एव्हरेट रॉजर्स यांनी कोणत्या संज्ञेने संबोधले ?

(A) अडॉप्टर्स

(B) इन्होवेटर्स

(C) कन्झर्वेटिव्हज

(D) लगार्ड

56. पुढीलपैकी कोणत्या प्रकल्पात पहिल्यांदाच सामाजिक विकासासाठी उपग्रह तंत्रज्ञानाने संचलित दूरचित्रवाणीचा वापर करण्यात आला होता ?

(A) जेडीसीपी

(B) एसआयटीई

(C) केसीपी

(D) डीईसीयू

57. Which were the two major concerns of ITU (International Telecommunication Union) ?
(A) Space and Sovereignty
(B) Governance and Digital divide
(C) Spam and Cyber Security
(D) Security and Bandwidth

58. Bicycle Thieves directed by Vittoria de Sica is a realistic film made in which language ?
(A) Russian
(B) German
(C) Italian
(D) French

59. Which sampling method is characterised by participants being chosen based on their availability or willingness to take part ?
(A) Random Sampling
(B) Stratified Sampling
(C) Convenience Sampling
(D) Cluster Sampling

60. Which of the following streaming service announced the flixies, an awards ceremony to honor the way people are consuming entertainment today online ?
(A) Apple TV
(B) Amazon Prime
(C) Disney Hotstar
(D) Netflix

57. आयटीयू (आंतरराष्ट्रीय दूरसंचार संस्थे) समोरील दोन प्रमुख आव्हाने कोणती ?
(A) अवकाश आणि सार्वभौमत्व
(B) शासन आणि डिजीटल दरी
(C) स्पॅम आणि सायबर सिक्यूरिटी
(D) सुरक्षा आणि बँडविड्थ

58. व्हिटोरीया डे सिका यांनी दिग्दर्शित केलेला 'बायसिकल थीव्हज हा वास्तवदर्शी चित्रपट कोणत्या भाषेत बनविला गेला होता ?
(A) रशीयन
(B) जर्मन
(C) इटालियन
(D) फ्रेंच

59. सहभागकर्त्यांची इच्छा आणि उपलब्धता विचारात घेऊन त्यांना सहभागी करून घेणारी नमुना निवडपद्धती कोणती ?
(A) यादृच्छिक नमुना निवड पद्धती
(B) स्तरित नमुना निवड पद्धती
(C) प्रासंगिक नमुना निवड पद्धती
(D) गुच्छ नमुना निवड पद्धती

60. पुढीलपैकी कोणत्या ओटीटी माध्यमाने, फ्लेक्सीज या पुरस्काराची घोषणा केली ?
(A) ॲपल टिव्ही
(B) ॲमेझॉन प्राईम
(C) डिझनी हॉटस्टार
(D) नेटफ्लिक्स

61. Which language has the largest number of publications registered in India ?
   (A) Hindi
   (B) English
   (C) Marathi
   (D) Urdu

62. In Media Management, 'Hierarchical Model' typically refers to :
   (A) A decentralised decision-making process
   (B) A system where decision-making authority is concentrated at the top level
   (C) An approach where all employees have equal decision-making power
   (D) A structure without any formal leadership

61. भारतामध्ये कोणत्या भाषेतील नोंदणीकृत प्रकाशनांचा आकडा सर्वाधिक आहे ?
   (A) हिंदी
   (B) इंग्लिश
   (C) मराठी
   (D) उर्दू

62. माध्यम व्यवस्थापनाच्या संदर्भाने 'श्रेणीबद्ध प्रारूप' या संकल्पनेचा विचार पुढीलपैकी कशाच्या बाबतीत होईल ?
   (A) एक विकेंद्रित अशी निर्णयप्रक्रिया
   (B) निर्णयप्रक्रिया ही सर्वोच्च पातळीवर एकवटली असलेली यंत्रणा
   (C) सर्व कर्मचाऱ्यांना निर्णय घेण्याची समान संधी देणारी यंत्रणा
   (D) कोणतेही औपचारिक नेतृत्व नसलेली यंत्रणा

63. Which Act governs the function and duties of the RNI ?

(A) The Cinematography Act of 1952

(B) The Broadcasting Act of 1990

(C) The Press and Registration of Books Act, 1867

(D) The Information Technology Act of 2000

64. Communication climate in an organizational setting focuses on which of the following attribute of social communication ?

(A) Frequency

(B) Tone

(C) Volume

(D) Speed

65. Which of the following statements related to corporate communication is not true ?

(A) Corporate communication helps in creating positive and favourable public perception

(B) Corporate communication creates a strong corporate culture, corporate identity and philosophy

(C) Corporate communication provides effective and efficient avenues of communication

(D) Corporate communication aims at deceiving stakeholders by providing tailored information

63. 'आरएनआय'च्या कार्ये आणि कर्तव्यांचे कोणत्या कायद्यान्वये नियमन केले जाते ?

(A) द सिनेमॅटोग्राफी ॲक्ट, 1952

(B) द ब्रॉडकास्टिंग ॲक्ट, 1990

(C) द प्रेस अँड रजिस्ट्रेशन ऑफ बुक्स ॲक्ट, 1867

(D) द इन्फर्मेशन टेक्नोलॉजी ॲक्ट, 2000

64. कोणत्याही संस्थेतील संज्ञापन वातावरण (कम्युनिकेशन क्लायमेट) त्या संस्थेच्या सामाजिक संज्ञापनातील कोणत्या घटकावर भर देते ?

(A) वारंवारता (फ्रिक्वेंसी)

(B) स्वर (टोन)

(C) पही (व्हॉल्यूम)

(D) वेग (स्पीड)

65. कॉर्पोरेट संज्ञापनाच्या संदर्भात पुढीलपैकी चुकीचे विचार कोणते ?

(A) कॉर्पोरेट संज्ञापन सकारात्मक आणि संस्थेसाठी अनुकूल जनमत निर्मितासाठी मदत करते

(B) कॉर्पोरेट संज्ञापन सशक्त कॉर्पोरेट संस्कृती, ओळख आणि विचारसरणी निर्माण करण्यात मदत करते

(C) कॉर्पोरेट संज्ञापन, संज्ञापनाचे कार्यक्षम आणि परिणामकारक मार्ग उपलब्ध करून देते

(D) कॉर्पोरेट संज्ञापन भागधारकांना सोयिस्करपणे बदलेली माहिती पुरवते

66. **Assertion (A) :** In corporate communication, transparency is crucial for building trust with stakeholders.

Reason (R) : Manipulating information to present a polished image is acceptable in corporate communication.

(A) Both (A) and (R) are true, and (R) is the correct explanation of (A)

(B) Both (A) and (R) are true, but (R) is not the correct explanation of (A)

(C) Only (A) is true

(D) Only (R) is true

67. In case of crisis communication, a public relations officer should first :

(A) Send out number of press releases to random media outlet

(B) Determine which media outlets best serve the purpose of the communication

(C) Contact editions of media houses asking for favours

(D) Try to reduce the financial expenditure on the external communication

66. **विधान (A) :** कॉर्पोरेट संज्ञापनात भागीदारांचा विश्वास संपादन करण्यासाठी पारदर्शकता अत्यंत महत्त्वाची असते.

स्पष्टीकरण (R) : उत्तम प्रतिमानिर्मितीकरिता माहितीमध्ये केलेले फेरबदल कॉर्पोरेट संज्ञापनामध्ये मान्य असतात.

(A) (A) व (R) दोन्ही विधाने बरोबर आहेत आणि (R) हे (A) चे अचूक स्पष्टीकरण आहे

(B) (A) व (R) दोन्ही विधाने बरोबर आहेत आणि (R) हे (A) चे बरोबर स्पष्टीकरण नाही

(C) फक्त (A) विधान बरोबर आहे

(D) फक्त (R) स्पष्टीकरण बरोबर आहे

67. संकटकाळात माहिती निर्गमित करताना जनसंपर्क अधिकाऱ्याने सर्वप्रथम काय करावे ?

(A) मिळेल त्या माध्यमांना अधिकतम प्रसिद्धीपत्रके पाठवावीत

(B) माध्यमाची प्रसिद्धीपत्रक देण्यासाठी निवड करताना कोणते माध्यम संज्ञापन उद्देशाला न्याय देवू शकेल याची पडताळणी करणे

(C) माध्यमसमूहाच्या संपादकांना संपर्क करून त्यांच्याकडून मदत मागणे

(D) बंदिस्त: संज्ञापनावर होणारा आर्थिक खर्च कमी करण्याचा प्रयत्न करणे

68. A theory that focuses on the ways in which communication technologies act as a force for social and cultural change ?

(A) Mass culture theory

(B) Medium theory

(C) Labelling theory

(D) Ephemeral theory

69. Brand pyramid framework contributes in brand development by :

(A) Establishing a hierarchy of brand elements from functional benefits to emotional connections

(B) Establishing a hierarchy of the marketing elements like promotion, placement and price

(C) Establishing a hierarchy within the brand entity for capital expenditure

(D) Establishing a hierarchy of the target audience for the brand, from broad to niche

68. संज्ञापन तंत्रज्ञान सामाजिक आणि सांस्कृतिक बदलांना चालना देतात या दृष्टिकोनाचे समर्थन करणारा सिद्धांत कोणता ?

(A) मास कल्चर थेअरी (जन-संस्कृती सिद्धांत)

(B) मिडीयम थेअरी (माध्यम सिद्धांत)

(C) लेबलिंग थेअरी (बोधचिठ्ठी सिद्धांत)

(D) इफीम्हेरल थेअरी (नाशवंत सिद्धांत)

69. नाममुद्रेच्या विकासामध्ये ब्रँड पिरॅमिड संरचना पुढीलपैकी कशाप्रकाराने मदत करते ?

(A) कार्यात्मक उपयुक्ततेपासून ते भावनिक नाते निर्माण करेपर्यंतच्या टप्प्यापर्यंत वापरल्या जाणाऱ्या नाममुद्रेच्या विविध घटकांसाठीचा पदानुक्रम स्थापित करणे.

(B) विपणन घटकांच्या जसे की प्रमोशन (पुरस्कार) प्लेसमेंट (स्थाननिश्चिती) आणि किंमत यांच्या पदानुक्रमाच्या सुनिश्चितीसाठी

(C) भांडवली खर्चाकरिता नाममुद्रेत अंतर्भूत घटकांच्या पदानुक्रम निश्चितीसाठी

(D) नाममुद्रेच्या लक्ष्य दर्शकगटांच्या, विस्तारित ते निमुळत्या स्वरूपात केलेल्या पदानुक्रम स्थापनेसाठी

70. In the context of corporate communication, an unintentional action which is transformed into a crisis by an external factor is called as :

(A) Foucip Grande

(B) Faux Pas

(C) Carte Blanche

(D) Coup deétat

71. Which sections of IPC deals with Law of obscenity ?

(A) Section 292-294 of IPC

(B) Section 19(a) of IPC

(C) Section 144 & 145 of IPC

(D) Section 342 & 343 of IPC

70. कॉर्पोरेट संज्ञापनामध्ये एका बाह्य घटकामुळे अहेतूक कृतीचे संकटामध्ये झालेले रूपांतरण कोणत्या संज्ञेने निर्देशिले जाते ?

(A) फॉसीप ग्रांदे

(B) फ–पा

(C) कार्ट ब्लॉन्च

(D) कू डेटाह

71. भारतीय दंड विधानामधील कोणती कलमे अशलीलतेसंबंधीच्या कायद्याशी निगडित आहेत ?

(A) भा.द.वि. कलम 292–294

(B) भा.द.वि. कलम 19(अ)

(C) भा.द.वि. कलम 144 आणि 145

(D) भा.द.वि. कलम 342 आणि 343

72. On the context of media laws and ethics 'freedom of speech' can be limited by :

(A) Slander, Libel and Decency

(B) Contempt, Defamation, Decency or Morality

(C) Defamation, Blasphemy

(D) Decency, Slander and Libel

72. माध्यमांच्या कायदे आणि नीतिमूल्यांच्या संदर्भाने अभिव्यक्ती स्वातंत्र्यावर पुढीलपैकी कोणत्या बाबतीत मर्यादा येऊ शकतात ?

(A) निंदा, मानहानी आणि सभ्यता

(B) न्यायालयाचा अवमान, बदनामी, सभ्यता किंवा नैतिकता

(C) बदनामी, धर्मनिंदा

(D) सभ्यता, निंदा आणि मानहानी

73. When taking down content under the Information Technology (Intermediary Guidelines and Digital Media Ethics Code, 2021) guidelines, Information is kept for how many days ?

(A) 60

(B) 90

(C) 180

(D) 240

73. इन्फर्मेशन टेक्नोलॉजी (इंटरमीडिअरी गाईडलाईन्स अँड डिजिटल मीडिया इथिक्स कोड, 2021) गाईडलाईन्सनुसार, एखादा आशय काढून घेताना संबंधित आशय किती दिवस जतन करून ठेवणे अपेक्षित असते ?

(A) 60

(B) 90

(C) 180

(D) 240

74. Defamation when conducted in the written form is called :

(A) Libel

(B) Caveat

(C) Slander

(D) Amicus Curiae

74. जेव्हा लिखित स्वरूपात बदनामी घडते, त्यावेळी ती काय म्हणून ओळखली जाते ?

(A) लायबल

(B) कॅव्हेट

(C) स्लँडर

(D) ॲमिकस क्युरी

75. The term 'Trial by Media' is a popular 21st century phrase developed from the concept of :

(A) Trial and Tribulations

(B) Right to Fair Trial

(C) Media Watchdogs

(D) Freedom of Press

76. Netflix is an example of :

(A) B2B e-commerce

(B) C2C e-commerce

(C) B2C e-commerce

(D) C2B e-commerce

77. In a musical composition or any musical work, the first author or copyright owner of the work is the :

(A) Singer

(B) Composer

(C) Producer

(D) Lyricist

75. 21 व्या शतकामध्ये प्रचलित असलेली 'ट्रायल बाय मीडिया' ही संज्ञा पुढीलपैकी कोणत्या संकल्पनेमधून विकसित झाली ?

(A) ट्रायल अँड ट्रिब्युलेशन्स

(B) राइट टू फेअर ट्रायल

(C) मीडिया वॉचडॉग्ज

(D) फ्रीडम ऑफ प्रेस

76. नेटफ्लिक्स हे पुढीलपैकी कशाचे उदाहरण आहे ?

(A) बी-2-बी ई-कॉमर्स

(B) सी-2-सी ई-कॉमर्स

(C) बी-2-सी ई-कॉमर्स

(D) सी-2-बी ई-कॉमर्स

77. एखाद्या सांगितिक संरचनेमध्ये किंवा कोणत्याही सांगितिक कार्यामध्ये, पहिला लेखक किंवा स्वामित्त्वहक्क धारक हा पुढीलपैकी कोण असतो ?

(A) गायक

(B) संगीतकार

(C) निर्माता

(D) गीतकार

78. The term "Contempt of Court" implies to :

(*i*) Illegal behaviour in court

(*ii*) Refusal to obey the laws of the court

(*iii*) Disregard against the court officials

(A) Only (*i*) and (*iii*)

(B) All (*i*), (*ii*) and (*iii*)

(C) Only (*ii*)

(D) Only (*i*) and (*ii*)

79. In eighties, which of the following loophole in the Indian Copyright Act of 1957 that worked to the benefit of T-series label ?

(A) Using new singers for old songs

(B) Using new songs by old singers

(C) Using new singers with new tunes

(D) Using older tunes with old singers

78. 'न्यायालयाचा अवमान' ही संकल्पना पुढीलपैकी काय दर्शविते ?

(*i*) न्यायालयामधील बेकायदेशीर वर्तन

(*ii*) न्यायालयाशी संबंधित कायद्यांचे पालन करण्याला केलेला विरोध

(*iii*) न्यायालयातील अधिकाऱ्यांकडे केलेले दुर्लक्ष

(A) केवळ (*i*) आणि (*iii*)

(B) (*i*), (*ii*) आणि (*iii*)

(C) केवळ (*ii*)

(D) केवळ (*i*) आणि (*ii*)

79. 1957 सालच्या भारतीय स्वामित्त्वहक्क कायद्यामधील कोणत्या उणिवेच्या मदतीने टी-सीरिज कंपनीने 80 च्या दशकात फायदा कमावला ?

(A) जुन्या गाण्यांसाठी नवे गायक वापरून

(B) जुन्या गायकांची नवी गाणी वापरून

(C) नवे गायक आणि नव्या रचना वापरून

(D) जुन्या रचनांसाठी जुने गायक वापरून

80. Who has notified a policy for import of foreign cinematographic films without a licence ?

(A) Ministry of Information and Broadcasting

(B) Board of Film Certification

(C) The Director General of Foreign Trade

(D) Ministry of External Affairs

81. Which of the following global tech owns android Operating System (OS) ?

(A) Microsoft

(B) Yahoo

(C) Google

(D) Meta

82. Which of the following does not refer to a nickname of the android version ?

(A) Cupcake

(B) Honey comb

(C) Ginger bread

(D) Muffin

80. खालीलपैकी कोणी परवान्याशिवाय परदेशी सिनेमॅटोग्राफिक फिल्म्स आयात करण्याविषयीच्या धोरणाची निश्चिती केली आहे ?

(A) माहिती आणि प्रसारण मंत्रालय

(B) चित्रपट प्रमाणन मंडळ

(C) महासंचालक, आंतरराष्ट्रीय व्यापार

(D) परराष्ट्र मंत्रालय

81. पुढीलपैकी कोणती अंतरर्राष्ट्रीय तंत्रज्ञान कंपनी ॲन्ड्रॉईड या मोबाईल ऑपरेटिंग सिस्टीमचे मालकी हक्क राखून आहे ?

(A) मायक्रोसॉफ्ट

(B) याहू

(C) गूगल

(D) मेटा

82. पुढीलपैकी कोणता पर्याय ॲन्ड्रॉईड आवृत्तीचे पर्यायीनाम नाही ?

(A) कपकेक

(B) हनीकोम्ब

(C) जींजरब्रेड

(D) मफीन

83. Which of the following global tech giant own linkedIn ?

(A) Google

(B) Meta

(C) Amazon

(D) Microsoft

84. Which statistical test is most appropriate for comparing the means of two independent groups ?

(A) Chi-square Test

(B) T-test

(C) ANOVA

(D) Correlation Coefficient

85. Which of the following is a Parametric Test ?

(A) Mann-Whitney U test

(B) Kruskal-Wallis Test

(C) ANOVA

(D) Wikoxon Signed Rank Test

83. पुढीलपैकी कोणत्या आंतरराष्ट्रीय तंत्रज्ञान कंपनीकडे लिंक्डईन या समाजमाध्यमाची मालकी आहे ?

(A) गूगल

(B) मेटा

(C) अमेझॉन

(D) मायक्रोसॉफ्ट

84. दोन स्वतंत्र गटांच्या मध्यमानाची तुलना करण्यासाठी पुढीलपैकी कोणती संख्याशास्त्रीय चाचणी सर्वोत्तम आहे ?

(A) काय-स्क्वेअर टेस्ट

(B) टी-टेस्ट

(C) अनोव्हा टेस्ट

(D) सहसंबंध गुणांक

85. पुढीलपैकी कोणती चाचणी पॅरामेट्रीक (प्रचलीय) चाचणीचे उदाहरण आहे ?

(A) मॅन-व्हिटनी यू टेस्ट

(B) क्रुस्काल-वॉलीस टेस्ट

(C) अनोव्हा

(D) विकॉक्सॉन साईन्ड रँक टेस्ट

86. Which type of research primarily focuses on understanding the 'how' and 'why' of a media phenomenon ?

(A) Experimental

(B) Descriptive

(C) Analytical

(D) Exploratory

87. What does the term 'Semiotics' primarily study' ?

(A) Statistical patterns in media content

(B) The use of symbols and sign in communication

(C) The reliability of communication channels

(D) Audience demographic and psychographic

88. The term 'Face Validity' refers to :

(A) The extent to which a test is reliable

(B) How closely the test measures the concept it is intended to

(C) The validity confirmed through statistical methods

(D) The degree to which finding can be generalised to other settings

86. पुढीलपैकी कोणती संशोधन पद्धती कोणत्याही माध्यम परिदृश्याचे अध्ययन करताना 'कसे' आणि 'का' या प्रश्नांची उकल करण्यावर भर देते ?

(A) प्रायोगिक (एक्सपेरीमेंटल)

(B) वर्णनात्मक (डिस्क्रीप्टीव्ह)

(C) विश्लेषणात्मक (ॲनालिटीकल)

(D) समन्वेषी (एक्सप्लोरेटरी)

87. 'सेमीयॉटिक्स' मध्ये प्रामुख्याने कशाचा अभ्यास केला जातो ?

(A) माध्यम-आशयातील संख्याशास्त्रीय आकृतिबंध

(B) संज्ञापनातील चिन्हांच्या रचनेचा

(C) संज्ञापन माध्यमांच्या विश्वासर्हतेचा

(D) ग्राहकांच्या लोकसंख्याशास्त्रीय आणि मानसशास्त्रीय वैशिष्ट्यांचा अभ्यास

88. दर्शनी वैधता म्हणजे काय ?

(A) चाचणी किती विश्वासर्ह याचे प्रमाण

(B) ज्या संकल्पनेचे मापन करावयाचे आहे त्या मापनाची चाचणीची मूलभूत क्षमता

(C) संख्याशास्त्रीय पद्धतींनी निश्चित केलेली वैधता

(D) संशोधनातून मिळणाऱ्या निष्कर्षांचे इतर संरचनामध्ये किती प्रमाणात सामान्यीकरण होऊ शकते याची गणना करणारे मापन

89. What is the main purpose of conducting a Pilot study ?
    (A) To generalise findings to a larger population
    (B) To test and refine the data collection tools
    (C) To provide definitive conclusion about research hypothesis
    (D) To analyse data using statistical methods

89. 'पथदर्शक अभ्यास' हाती घेण्यामागील मुख्य उद्देश कोणता ?
    (A) मोठ्या समूहाकरिता तथ्यांचे सामान्यीकरण करण्याकरिता
    (B) तथ्य संकलन तंत्राचे पद्धतीचे परीक्षण तथा शुद्धीकरणासाठी
    (C) संशोधन अभ्युपगमांच्या उत्तरादाखल निर्णायक निष्कर्ष देण्याकरिता
    (D) माहितीचे संख्याशास्त्रीय पद्धतीचा वापर करून विश्लेषण करण्याकरिता

90. Which type of research design is primarily used to establish cause and effect relationships ?
    (A) Experimental
    (B) Descriptive
    (C) Historical
    (D) Case study

90. 'कारक आणि परिणाम' अभ्यासासाठी पुढीलपैकी कोणता संशोधन आराखडा मुख्यत्वे वापरला जातो ?
    (A) प्रायोगिक
    (B) वर्णनात्मक
    (C) ऐतिहासिक
    (D) व्यष्टीअध्ययन

91. Which method of data collection is most suitable for exploration of individual experiences in Journalism ?
    (A) Surveys
    (B) Experiments
    (C) In-depth interview
    (D) Content Analysis

91. व्यक्तीच्या पत्रकारितेतील वैयक्तिक अनुभवांचे अन्वेषण करण्याकरिता पुढीलपैकी कोणती तथ्य संकलनपद्धती अनुरूप आहे ?
    (A) सर्वेक्षण
    (B) प्रायोगिक
    (C) सखोल-मुलाखत
    (D) आशय-विश्लेषण

92. What is an essential ethical consideration in media research ?
    (A) Choosing a convenient research design
    (B) Ensuring the confidentiality of participant data
    (C) Selecting only statistically significant results
    (D) Using complex statistical methods

93. In the field of media research, what does 'Media Ecology' study ?
    (A) The impact of media on environmental issues
    (B) The interaction between media technologies and human perception
    (C) The economic aspects of media production and distribution
    (D) The legal framework of governing media content

92. माध्यम संशोधनातील महत्त्वपूर्ण नैतिक कृति-विचार कोणता ?
    (A) सोयिस्कर संशोधन आराखड्याची निवड
    (B) सहभागीकर्त्या व्यक्तींच्या माहितीच्या गोपनीयतेचे रक्षण
    (C) फक्त संख्याशास्त्रीय दृष्टिने सुसंगत असणाऱ्या तथ्यांची निवड
    (D) क्लिष्ट संख्याशास्त्रीय पद्धतींचा संशोधनात केलेला वापर

93. माध्यम संशोधनामध्ये, 'मिडीया इकॉलॉजी' या संकल्पनेमध्ये नेमके काय अभ्यासले जाते ?
    (A) माध्यमांचा पर्यावरणीय समस्यांवर होणारा परिणामाचा अभ्यास
    (B) माध्यम तंत्रज्ञान आणि मानवी आकलन यांचा एकमेंकावर होणाऱ्या आंतरक्रियांचा अभ्यास
    (C) माध्यमांच्या आशय-निर्मिती आणि वितरणाऱ्या आर्थिक बाजूंचा अभ्यास
    (D) माध्यमातील आशयाचे नियमन करणाऱ्या कायदेशीर रचनाबंधाचा अभ्यास

94. In Digital Media, Responsive Design' is essential for :
    (A) Creating a static user interface
    (B) Ensuring digital content is optimized for viewing and interaction across various devices
    (C) Limiting access to content based on the user's device
    (D) Designing exclusively for Desktop computer

95. 'Audience Engagement' is essential for' :
    (A) Reducing the interaction between audience and media content
    (B) Measuring and enhancing how actively the audience is with the media content
    (C) Ignoring audience feedback and preference
    (D) Focusing solely on passive consumption of content

96. What was the total claimed circulation of publication in 2021-22, according to RNI ?
    (A) Around 29 crores
    (B) Around 39 crores
    (C) Around 49 crores
    (D) Around 59 crores

94. डिजीटल माध्यमांमध्ये रिसपॉन्सीव डिझाईन (प्रतिक्रियाशील आकृतिबंध) आवश्यक असतो कारण :
    (A) स्टॅटीक युझर इंटरफेसच्या निर्मितीसाठी
    (B) विविध डिजीटल माध्यमांवर आशयाच्या होणाऱ्या विनासायास प्रदर्शनासाठी
    (C) वापरकर्त्याकडे वापरत असलेल्या डिजीटल साधनानुसार त्याला उपलब्ध होणाऱ्या आशयाच्या नियमनासाठी
    (D) फक्त डेस्कटॉप संगणकासाठी

95. 'ऑडियन्स एंगेजमेंट' ही पुढीलपैकी कशासाठी गरजेची असते ?
    (A) ग्राहक आणि माध्यमांच्या आशयामधील आंतरक्रिया कमी करण्यासाठी
    (B) ग्राहकांची माध्यमांच्या आशयाविषयीची सक्रियता मोजणे आणि ती वाढविण्यासाठी
    (C) ग्राहकांच्या अभिप्राय आणि प्राधान्यक्रमांकडे दुर्लक्ष करण्यासाठी
    (D) आशयाच्या केवळ निष्क्रिय प्रकारातील वापराकडे लक्ष देण्यासाठी

96. 'आरएनआय'च्या आकडेवारीनुसार सन् 2021-22 मध्ये प्रकाशनांच्या वितरणाचा दावा नेमका किती होता ?
    (A) 29 कोटींच्या जवळपास
    (B) 39 कोटींच्या जवळपास
    (C) 49 कोटींच्या जवळपास
    (D) 59 कोटींच्या जवळपास

Q. Nos. 97, 98, 99 :

Read the following passage and answer the questions given below it :

["Communication and persistence of poverty : The need for return to Basics" by Pradip Thomas (2008) in communication for development and social change by Jon Servaes.]

Access to information is of course, the basis for the right to information movement in India. A key issue is the need for transparency, so that ordinary people can read for themselves the details of public expenditures, and if there are anomalies, demand explanations from the concerned authorities. Admittedly right to information legislations the world over are still in their infancy. While governments and in some cases, the civil society are required to be transparent, corporations are not. Not with-standing such lacunae, access to

प्र. क्र. 97, 98, 99 :

पुढील उत्तरा वाचून त्याखालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा :

["कम्युनिकेशन अँड पर्सिस्टन्स ऑफ पॉव्हर्टी : द नीड फॉर रिटर्न टू बेसिक्स'' – लेखक प्रदीप थॉमस (2008)–मूळ ग्रंथ : 'कम्युनिकेशन फॉर डेव्हलपमेंट अँड सोशल चेंज–लेखक जान सर्व्हायस"]

भारतातील माहितीच्या अधिकार या चळवळीचा पाया अर्थातच माहिती उपलब्ध होणे हा आहे. यात पारदर्शकतेची गरज हा सर्वांत कळीचा मुद्दा आहे. त्यामुळे सर्वसामान्य लोक सार्वजनिक खर्चाचे तपशील स्वतःच पाहू शकतील आणि त्यात अनियमितता आढळल्यास संबंधित अधिकाऱ्यांच जॉब विचारू शकतील. माहिती अधिकारासंबंधी जगभरात होणारे कायदे अद्याप बाल्यावस्थेत आहेत, हे मान्य करावे लागेल. स्वाभाविकपणे सरकारे आणि काही प्रमाणात नागरी (स्वयंसेवी) संघटनांनी पारदर्शकता बाळगावी, अशी अपेक्षा असते. मात्र, मोठे उद्योग किंवा कॉर्पोरेट्सकडून तशी अपेक्षा नसते. अशा

information is an important right for it can become the basis for the enjoyment of related rights and securities : in education, shelter access to food grain and employment opportunities. Access to 'survival' resources for eg food and shelter are of course critical to human survival. For communities who have lived subsistence lives as hunter-gatherers access to forest's resources are necessary for survival. The lack of access to such traditional, life enhancing resources is one of the rallying calls for popular mobilizations in the context of the movements against the building of large dams in Thailand, China, India, Malaysia and many other parts of the world.

97. What is the primary basis for the right to information movement in India ?

(A) Government transparency

(B) Access to survival resources

(C) Public expenditure

(D) Civil society demands

काही कमतरता असल्या, तरी माहिती मिळण्याचा अधिकार महत्त्वाच ठरतो. याचे कारण शिक्षण, अन्न-वस्त्र निवारा रोजगार संधीची उपलब्धता अधिकार व हमी यांच्या तो पाया ठरतो. अन्न-वस्त्र निवाऱ्यासारखी जीवनावश्यक संसाधने मानवी अस्तित्वासाठी निकडीच्या ठरतात. ज्या समुदायांचे जगणेच अन्न गोळा करणे व शिकारीवर अवलंबून आहे (संकलक शिकारी) त्यांच्यासाठी जंगलसंपत्तीच्या अधिकार जीवनावश्यक ठरतो. अशा पारंपरिक आणि जगण्यासाठी आवश्यक संसाधनांच्या रक्षणासाठी दिलेली हाक त्यामुळेच लोकचळवळीत रूपांतरित होते. मलेशिया, थायलंड, चीन, भारत आणि जगातील अनेक देशांमध्ये मोठ्या धरणांच्या बांधकामांविरुद्ध उभी राहिलेली जनआंदोलने त्याचेच निदर्शक आहेत.

97. भारतातील माहिती अधिकार चळवळीचा प्राथमिक पाया कोणता आहे ?

(A) सरकारची पारदर्शकता

(B) जीवनावश्यक संसाधनांची उपलब्धी

(C) सार्वजनिक खर्च

(D) नागरी समाज-संघटनाच्या मागण्या

98. According to the paragraph, which entities are generally not required to be transparent under right to information legislations ?
    (A) Hunter-gatherers
    (B) Governments
    (C) Civil society
    (D) Corporations

99. In the context of popular mobilizations against the building of large dams, what is identified as a rallying call for communities ?
    (A) Lack of access to education
    (B) Lack of government transparency
    (C) Lack of access to survival resources
    (D) Lack of civil society support

100. Syndication in media production primarily allows :
    (A) Content to be restricted to a single broadcast outlet
    (B) The same content to be sold and broadcast across different station and network
    (C) Exclusive content creation for online platform only
    (D) Broadcasting without any commercial break

98. वरील परिच्छेदानुसार, माहिती अधिकार कायद्याच्या कक्षेत कोणते घटक पारदर्शक असू शकत नाहीत ?
    (A) संकलक-शिकारी
    (B) सरकारे
    (C) नागरी समाज-संघटना
    (D) मोठे उद्योग (कॉर्पोरेट्स)

99. मोठ्या धरणांच्या बंधकामांविरोधात संबंधित समुदायांचा जनआंदोलनाचे आवाहन कशावर आधारित असते ?
    (A) शिक्षणसंधीचा अभाव
    (B) सरकारी पारदर्शकतेचा अभाव
    (C) जीवनावश्यक संसाधनांचा अभाव
    (D) नागरी समाज-संघटनांच्या पाठिंब्यांच्या अभाव

100. माध्यम निर्मितीच्या संदर्भाने 'सिंडिकेशन' हे मूलतः पुढीलपैकी काय करण्यास चालना देते ?
    (A) आशय हा कोणत्याही एकाच प्रक्षेपण यंत्रणेपुरता मर्यादित ठेवणे
    (B) एकच आशय हा वेगवेगळ्या केंद्रांसाठी आणि वितरण यंत्रणांसाठी विक्री व प्रक्षेपणासाठी उपलब्ध करून देणे
    (C) केवळ ऑनलाईन व्यासपीठांसाठी अनन्यसाधारण आशयनिर्मिती करणे
    (D) कोणत्याही व्यावसायिक विश्रांतिशिवाय प्रक्षेपण करणे

ROUGH WORK